

BipeTek a

Biuletyn Biblioteki Pedagogicznej w Zamościu

Rok 2026, Numer 2 (26)

Biblioteka otwarta dla wszystkich

Jak co roku w maju bibliotekarze mieli swoje święto, którym jest Ogólnopolski Tydzień Bibliotek. Z tej okazji Biblioteka Pedagogiczna w Zamościu oraz Książnica Zamojska im. Stanisława Kostki Zamoyskiego wspólnie zorganizowały I Zamojskie Forum Bibliotekarzy. Wydarzenie to stało się przestrzenią do wymiany doświadczeń, prezentacji dobrych praktyk w zakresie edukacji, promocji czytelnictwa i wykorzystania nowych technologii

→ **s. 3**

Spotkanie autorskie

Poruszające spotkanie w bibliotece

– Pamiętam, że gdy byłam małą dziewczynką, mama poprosiła mnie, żebym poszła z nią posprzątać zaniedbany grób żydowski. Powiedziałam: „Ale mamu przecież tam nie leży nikt z naszej rodziny”. „Ale tam leży człowiek” – odpowiedziała mama. Tamta rozmowa dała mi dużo do myślenia – wspominała prof. **Sabina Bober** podczas spotkania autorskiego

w Bibliotece Pedagogicznej w Zamościu. Rozmowy z mamą w dzieciństwie ukształtowały ją do tego stopnia, że teraz w dorosłym życiu dba o upamiętnianie społeczności żydowskiej pomordowanej na terenach województwa lubelskiego. Efektem tej pracy są między innymi akcje polegające na sprzątaniu zaniedbanych i często zapomnianych cmentarzy, odsłanianie tablic pamiątkowych, a także książka „Pamięć jest naszym obowiązkiem. Upamiętnianie Żydów na terenie województwa lubelskiego”.

Właśnie tej publikacji było poświęcone spotkanie, które odbyło się 30 marca w Bibliotece Pedagogicznej w Zamościu. (Wcześniej autorka gościła także

w filiach biblioteki w Biłgoraju, Hrubieszowie i Tomaszowie Lub.). Spotkanie poprowadziła dyrektor biblioteki dr **Dorota Mach**, a wzięli w nim udział uczniowie Zespołu Szkół Ponadpodstawowych nr 4 z Oddziałami Integracyjnymi im. Dzieci Zamojszczyzny w Zamościu, słuchacze Medycznego Studium Zawodowego w Zamościu, a także przedstawiciele placówek kulturalno-oświatowych

oraz wojska. Prof. Sabina Bober przybliżyła historie ludzi zapisanych na kartach książki, okoliczności powstania publikacji oraz swoje osobiste doświadczenia

związane z upamiętnieniem społeczności żydowskiej, która przed wojną wspólnie z Polakami tworzyła jedno państwo. – *Obowiązek wychowania młodego pokolenia spoczywa na wszystkich dorosłych* – mówiła prof. Sabina Bober. – *Żydzi byli wśród nas, tworzyli wspólnie z nami jedno społeczeństwo, dbali o rozwój gospodarczy kraju. Pamiętajmy o tych, którzy zginęli, bo to nas chrześcijański i ludzki obowiązek.*

Ogólnopolski Tydzień Bibliotek

I Zamojskie Forum Bibliotekarzy

11 maja 2026 r. w sali kinowej Zamojskiej Akademii Kultury odbyło się I Zamojskie Forum Bibliotekarzy pod hasłem „Biblioteka otwarta na wszystkich”. Wydarzenie zostało zorganizowane przez Bibliotekę Pedagogiczną w Zamościu oraz Książnicę Zamojską im. Stanisława Kostki Zamojskiego w ramach obchodów Ogólnopolskiego Tygodnia Bibliotek.

Forum zgromadziło bibliotekarzy, nauczycieli oraz osoby zainteresowane rozwojem nowoczesnych bibliotek. Spotkanie stało się przestrzenią do wymiany doświadczeń, prezentacji dobrych praktyk w zakresie edukacji, promocji czytelnictwa i wykorzystania nowych technologii.

Uroczystego otwarcia wydarzenia dokonały dr **Dorota Mach**, dyrektor Biblioteki Pedagogicznej w Zamościu, oraz dr **Ewelina Lilia Polańska**, dyrektor Książnicy Zamojskiej im. S.K. Zamojskiego w Zamościu.

Uczestnicy wysłuchali prelekcji poświęconych aktualnym wyzwaniom i kierunkom rozwoju bibliotek. **Barbara Czausz** z Książnicy Zamojskiej im. S.K. Zamojskiego w Zamościu oraz dr Dorota Mach, dyrektor Biblioteki Pedagogicznej w Zamościu, przedstawiły analizę dotyczącą stanu bibliotek publicznych i pedagogicznych w Polsce w latach 2014–2024, ukazując przemiany, jakie zaszły w funkcjonowaniu bibliotek na przestrzeni ostatniej dekady – od tradycyjnych modeli działalności po nowoczesne centra edukacji, kultury i integracji społecznej.

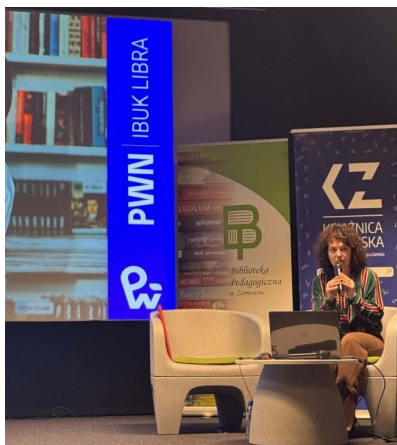
Wystąpienie **Anny Kity** i **Mateusza Sawczuka** z Biblioteki Pedagogicznej w Zamościu poświęcone zostało biblioterapii. Prelegenci zwrócili uwagę na rolę

książki i działań biblioterapeutycznych w odkrywaniu emocji i wspieraniu rozwoju osobistego.

Kolejne wystąpienia dotyczyły nowoczesnych narzędzi wykorzystywanych w pracy bibliotekarza. Barbara Czausz z Książnicy Zamojskiej im. S.K. Zamoyskiego w Zamościu zaprezentowała możliwości wykorzystania mediów społecznościowych i narzędzi cyfrowych w promocji bibliotek oraz czytelnictwa, natomiast **Agnieszka Gronowska** z Wydawnictwa Naukowego PWN mówiła o wyzwaniach stojących przed bibliotekarzem XXI wieku oraz przyszłości bibliotek w dynamicznie zmieniającej się rzeczywistości technologicznej.

Forum było także okazją do zadawania pytań, wymiany doświadczeń oraz integracji środowiska bibliotekarskiego regionu. Uczestnicy mogli zapoznać się z ofertą publikacji prezentowanych na stoisku Wydawnictwa Naukowego PWN.

Serdecznie dziękujemy wszystkim prelegentom, uczestnikom, partnerom i sponsorom za współtworzenie wydarzenia.

Konkurs „Czy znasz...?” (kl. 4-6)

Ta słynna Siódemka!

Jak wyjść z „wiedźmiego kręgu”? Gdzie odnaleźć „ostatnie drzewo na Ziemi”? Co kryje „tajemnica domu w Bielinach”? Najlepiej wiedzą o tym finaliści Wojewódzkiego Konkursu Czytelniczego „Czy znasz...?” dla szkół podstawowych klas 4–6. Przybyli oni 25 marca do Biblioteki Pedagogicznej w Zamościu z różnych stron województwa lubelskiego, aby zmierzyć się w ostatnim, trzecim etapie konkursu. Czekał na nich test złożony z 85 pytań. Emocje sięgały zenitu.

Po sprawdzeniu prac i podliczeniu punktów wszystko stało się jasne. Jedna z konkursowych lektur nosi tytuł „Ta słynna Dziewiątka”, a w przypadku laureatów można użyć sformułowania „Ta słynna Siódemka”, bo właśnie tyle osób zostało uhonorowanych nagrodami. Laureatami konkursu zostali:

1. miejsce: **Klara Dudko**, Szkoła Podstawowa im. Zofii Krawieckiej w Majdanie Starym,
2. miejsce: **Helena Niemczuk**, Zespół Szkoły Podstawowej i Przedszkola w Kalinowicach,
3. miejsce: **Hanna Iwańczyk**, Szkoła Podstawowa im. Marii Curie-Skłodowskiej w Tarnogrodzie.

Wyróżnienia:

- **Kornelia Burda**, Szkoła Podstawowa im. Marii Konopnickiej w Majdanie Sopockim Pierwszym,
- **Izabela Krajewska**, Szkoła Podstawowa im. Józefa Piłsudskiego we Frampolu,
- **Lena Kuternowska**, Szkoła Podstawowa nr 21 im. Królowej Jadwigi w Lublinie,
- **Gabriela Radawiec**, Szkoła Podstawowa w Dąbrowicy.

Konkurs jest umieszczony w wykazie zawodów wiedzy, artystycznych i sportowych organizowanych przez Lubelskiego Kuratora Oświaty lub inne podmioty działające na terenie szkoły w roku szkolnym 2025–2026, które mogą być wymienione na świadectwie ukończenia szkoły podstawowej, uwzględnianych w postępowaniu rekrutacyjnych do szkół ponadpodstawowych na rok szkolny 2026/2027.

Galeria BipeArt

Sztuka pełna energii, koloru i emocji

Galeria BipeArt mieni się feerią barw, a na obrazach kipi wręcz od emocji. Wszystko za sprawą najnowszej wystawy malarstwa **Agnieszki Palonki**, uznanej autorki, która choć urodziła się w Lublinie, od lat związana jest z Zamościem. Uroczysty wernisaż wystawy odbył się 20 maja w Bibliotece Pedagogicznej w Zamościu. Wydarzenie przyciągnęło miłośników sztuki, uczniów, czytelników biblioteki oraz przyjaciół autorki. Wystawa zaprezentowana w Galerii BipeArt to przekrój twórczości artystki, która wypracowała własny, niezwykle wyrazisty i łatwo rozpoznawalny styl. Prace Agnieszki Palonki to mi-

strzowskie, eklektyczne połączenie pop-artu, secesji, abstrakcji oraz figuratywizmu.

Głównym motywem, który natychmiast przykuwa wzrok oglądających, są charakterystyczne, magnetyczne twarze kobiet. Ich głębokie, refleksyjne spojrzenia sprawiają, że widzowie zatrzymywali się przed płótnami na dłuższą chwilę. Ekspozycja emanuje potężnym ładunkiem energii, co jest zasługą odważnego operowania kontrastem, światłem oraz nasyconym kolorem. Obrazy nie tylko dekorują przestrzeń galerii, ale wręcz zachęcają do dialogu i interpretacji.

Wernisaż w Bibliotece Pedagogicznej w Zamościu stał się nie tylko okazją do obcowania ze świetnym malarstwem, ale też przestrzenią do ożywionych dyskusji. Autorka chętnie odpowiadała na pytania dotyczące inspiracji, technik oraz procesu twórczego, zarażając obecnych swoją pasją i nieustanną potrzebą tworzenia.

Dla tych, którzy nie mogli pojawić się na oficjalnym otwarciu, mamy dobrą wiadomość – wystawę malarstwa Agnieszki Palonki w Galerii BipeArt można wciąż oglądać. Wstęp na ekspozycję jest bezpłatny. To obowiązkowy punkt na kulturalnej mapie Zamościa dla każdego, kto pragnie naładować się pozytywną energią i doświadczyć sztuki na najwyższym poziomie.

Dyskusyjny Klub Książki

Śpieszmy się kochać ludzi

13 marca 2026 r. w Bibliotece Pedagogicznej w Zamościu odbyło się spotkanie Dyskusyjnego Klubu Książki. Uczestnicy dzielili się wspomnieniami o swojej pierwszej przeczytanej książce. Przywołane historie wywołały wiele uśmiechów i pokazały, jak różne były początki czytelniczych przygód.

Głównym tematem spotkania była rozmowa o książce Sławka Gortycha „Schronisko, które przestało istnieć”. Uczestnicy dyskutowali o tym, jak przeszłość i tajemnice rodzinne wpływają na życie bohatera oraz prowadzą go do odkrywania prawdy o bliskich i samym sobie.

Zajęcia edukacyjne z seniorami dotyczyły natomiast Światowego Dnia Poezji, obchodzonego 21 marca oraz przypadającej w tym roku 20. rocznicy śmierci poety ks. Jana Twardowskiego. Spotkanie było okazją do sprawdzenia swoich

literackich umiejętności inspirowanych niezapomnianym i ponadczasowym wierszem poety, pt. „Śpieszmy się kochać ludzi”. Nie zabrakło wzruszeń, mądrych sentencji oraz pięknych zdań.

Biblioterapia

Jedno słowo potrafi zdziałać naprawdę wiele

Podczas zajęć biblioterapeutycznych uczniowie „zerówki” w I Społecznej Szkole Podstawowej im. Unii Europejskiej w Zamościu poznali historię z książki „Lena. Dlaczego muszę przeproszać?”. Uczniowie „zerówki” rozmawiali o emocjach, o tym, jak nasze słowa mogą zranić innych i dlaczego warto umieć powiedzieć „przepraszam”.

Na zakończenie dzieci wykonali piękne serduszka – symbol życzliwości, przyjaźni i przeprosin płynących prosto z serca.

Biłgoraj

Między historią a pasją

Dzięki Biłgorajskiej Grupie Rekonstrukcji Historycznej „Powstanie Styczniowe 1863” im. ks. Stanisława Matrasia przenieśliśmy się w realia XIX wieku. Ta wyjątkowa „Żywa lekcja historii” pozwoliła z bliska poznać losy powstańców i symbolicznie dotknąć przeszłości.

Rekonstruktorzy zaprezentowali stroje wzorowane na ubiorach powstańców – charakterystyczne czapki, pasy, torby oraz codzienne wyposażenie. Ogromne zainteresowanie wzbudził pokaz historycznego uzbrojenia połączony z opowieściami o jego zastosowaniu podczas walk. Dzięki pasjonującym komentarzom gości mogliśmy lepiej zrozumieć realia XIX-wiecznego życia obozowego i partyzanckiego.

Spotkanie było także okazją do poznania kulis działalności grupy rekonstrukcyjnej – dowiedzieliśmy się, ile pracy, pasji i zaangażowania wymaga przygotowanie strojów, rekwizytów oraz organizacja rajdów i wydarzeń patriotyczno-historycznych.

Serdecznie dziękujemy członkom Biłgorajskiej Grupy Rekonstrukcji Historycznej „Powstanie Styczniowe 1863” im. ks. Stanisława Matrasia za inspirującą prelekcję, dzielenie się wiedzą i niezwykłą pasję.

Słowa podziękowania kierujemy również do dyrekcji szkół – I Liceum Ogólnokształcącego im. ONZ w Biłgoraju oraz Zespołu Szkół Zawodowych i Ogólnokształcących w Biłgoraju – za przyjęcie zaproszenia, a nauczycielom i uczniom za aktywny udział w spotkaniu.

Dziękujemy, że wspólnie mogliśmy odkrywać przeszłość w tak wyjątkowy i angażujący sposób!

Hrubieszów

Hrubieszowskie Święto Poezji

Hrubieszowskie Święto Poezji to cykliczne wydarzenie literackie organizowane z okazji Światowego Dnia Poezji przez Bibliotekę Pedagogiczną w Zamościu Filię w Hrubieszowie oraz Zespół Szkół nr 1 w Hrubieszowie.

Tegoroczna edycja zgromadziła młodzież, poetów oraz przedstawicieli środowisk czytelnich i kulturalnych regionu.

W wydarzeniu uczestniczyli:

uczniowie Zespołu Szkół nr 1 w Hrubieszowie, którzy pod kierunkiem nauczyciela **Daniela Buchowieckiego** współtworzyli panele dyskusyjne i angażowali się w pracę warsztatową; przedstawiciele Literackiego Klubu Ziemi Hrubieszowskiej działającego przy Hrubieszowskim Domu Kultury wraz z jego opiekunką **Marią Marut**, reprezentującą jednocześnie tę instytucję oraz poetami zrzeszonymi w klubie; **Ewa Puszek-Nowak** – poetka, regionalistka, przewodnik turystyczny i popularyzatorka wiedzy o Hrubieszowie i regionie.

Obecni byli ponadto przedstawiciele instytucji kultury i środowisk czytelnich: **Beata Panasiewicz** z Miejskiej Biblioteki Publicznej – Hrubieszowskiego Centrum Dziedzictwa im. Krystyny i Stefana Du Chateau; **Zofia Dragan** ze Stowarzyszenia Aktywnych Animatorów Kultury w Hrubieszowie; **Maria Swaczyna** z Dyskusyjnego Klubu Książki działającego przy Bibliotece Pedagogicznej

w Zamościu Filii w Hrubieszowie.

Program obejmował warsztaty twórczego pisania oparte na opisie miejsca. Uczestnicy losowali przestrzenie związane z Hrubieszowem i tworzyli ich literackie opisy bez użycia bezpośrednich nazw. Powstałe teksty były prezentowane i omawiane, co sprzyjało rozwijaniu wyobraźni, języka i uważności na szczególności.

Kolejnym elementem były ćwiczenia inspirowane obrazem. Uczestnicy przekładali materiał wizualny na język poetycki, poszukując własnych środków wyrazu.

Uzupełnieniem spotkania była scenka „Poezja vs Proza – lekka bitwa na słowa”. **Marcin Czubara** oraz Daniel Buchowiecki, wcielając się w rolę Prozy i Poezji, przedstawili różnice między obiema formami literackimi, angażując publiczność.

Spotkanie miało charakter międzypokoleniowy i połączyło doświadczenie lokalnych twórców z aktywnością młodzieży. Wspólna praca stworzyła przestrzeń wymiany refleksji, w której poezja pomagała nazywać to, co trudno uchwycić słowami.

Hrubieszowskie Święto Poezji pozostaje ważnym elementem lokalnego życia kulturalnego, integrując środowiska edukacyjne i literackie wokół pracy ze słowem.

Tomaszów Lub.

Wystawa prac Romana Muchy

19 marca 2026 roku w Bibliotece Pedagogicznej w Zamościu Filii w Tomaszowie Lubelskim odbył się wyjątkowy wernisaż wystawy prac **Romana Muchy (1934–2017)** – artysty silnie związanego z regionem Lubelszczyzny i jego kulturą. Uroczystość zgromadziła liczne grono gości: przedstawicieli władz samorządowych, instytucji kulturalnych i oświatowych, a także rodzinę, przyjaciół i sympatyków twórczości artysty, których powitała **Elżbieta Rafalska** – kierownik tomaszowskiej filii Biblioteki Pedagogicznej. Wśród zaproszonych znaleźli się m.in.: burmistrz Tomaszowa Lubelskiego **Wojciech Żukowski**, dyrektor Wydziału Oświaty Starostwa Powiatowego **Dominika Janicka**, wicedyrektor

Biblioteki Pedagogicznej w Zamościu **Anetta Sienkiewicz**, dyrektor Muzeum Regionalnego **Robert Czyż**, kierownik Centrum Aktywizacji Seniorów **Monika Pikuła**, dyrektorzy tomaszowskich przedszkoli – **Agnieszka Brzozowska** oraz **Małgorzata Sidorowicz** oraz dyrektor I Liceum Ogólnokształcącego im. Bartosza Głowackiego **Robert Wojciechowski**. Szczególne miejsce zajęła rodzina Romana Muchy – jego żona **Danuta** oraz córki **Marzanna** i **Joanna**, których obecność nadała wydarzeniu osobisty i wzruszający charakter. Podczas spotkania podkreślono znaczenie twórczości Romana Muchy jako wyrazu emocji i silnej więzi z regionem. Zaprezentowano film „Jak powstaje linoryt”, a następnie odbył się wykład dr. **Piotra Kondraciuka** pt. „Regionalne aspekty twórczości Romana Muchy”, ukazujący dorobek artysty w szerszym kontekście kulturowym. Poruszającym momentem było wystąpienie Marzanny Muchy, która podzieliła się osobistymi refleksjami i emocjami towarzyszącymi temu wydarzeniu. W dalszej części zaprezentowano materiały filmowe, do których wykorzystano archiwalne nagrania udostępnione przez **Krzysztofa Rębisza**, rejestrującego również przebieg wydarzenia.

Wernisażowi towarzyszyła promocja albumu „Lublin, Puławy, Kazimierz Dolny, Nałęczów w grafice i rysunku Romana Muchy”. Dodatkową atrakcją była prezentacja dwóch prac artysty, pokazywanych publicznie po raz pierwszy.

Uroczystość zakończyła się oficjalnym otwarciem wystawy i zaproszeniem do jej zwiedzania. Wydarzenie, współorganizowane przez Tomaszowskie Towarzystwo Regionalne, stało się ważnym spotkaniem kulturalnym lokalnej społeczności.

Rok Wajdy

Andrzej Wajda – wybitny polski reżyser

„Zbudował pomost pomiędzy «polskim czasem przeszłym» a teraźniejszością wychyloną w przyszłość. Był – a Jego dzieło dalej jest – ambasadorem Polski i polskiej kultury na świecie. Filmy Andrzeja Wajdy weszły do kanonu arcydzieł światowego kina i stanowią bezcenny polski depozyt w historii dziesiątej muzy”. Czytamy w uchwale Senatu RP ustanawiającej rok 2026 Rokiem Andrzeja Wajdy, z okazji 100. rocznicy urodzin oraz 10. rocznicy śmierci tego wybitnego polskiego reżysera.

Andrzej Wajda urodził się w 1926 roku w Suwałkach. Czas II wojny światowej spędził w Radomiu, uczestniczył w tajnym nauczaniu, pracował jako robotnik, wstąpił też do Armii Krajowej, gdzie pełnił funkcję łącznika. Po wojnie studiował malarstwo na ASP w Krakowie, a następnie reżyserię w Państwowej

Fot. Mariusz Kubik

Wyższej Szkole Filmowej w Łodzi. W latach 1972–83 był kierownikiem Zespołu Filmowego „X”, a później w latach 1978–83 prezesem Stowarzyszenia Filmowców Polskich. W 2002 roku, wspólnie z Wojciechem Marczewskim, założył Mistrzowską Szkołę Reżyserii Filmowej Andrzeja Wajdy w Warszawie (obecnie Wajda School).

Pierwszym ważnym etapem w karierze reżyserskiej Andrzeja Wajdy był okres lat 50., w którym był jednym z twórców polskiej szkoły filmowej. Stworzył wówczas reprezentatywne dzieła dla tego nurtu, takie jak „Pokolenie” (1955), „Kanał” (1957), „Popiół i diament” (1958), „Lotna” (1959). Podejmował w nich temat kondycji współczesnego Polaka pod płaszczem fabuły osadzonej w bliższej przeszłości. Okres rozkwitu i największych sukcesów Andrzeja Wajdy przypada na lata 1969–81. Jego „Człowiek z marmuru” okazał się przełomowym filmem, który zapoczątkował kino moralnego niepokoju. Film ten, przedstawiający historię młodej dziennikarki badającej losy przodownika pracy z okresu realnego socjalizmu, odważnie przełamał tabu, pokazując realia PRL-u i mechanizmy władzy. Jego kontynuacja, „Człowiek z żelaza”, stał się z kolei jednym z najważniejszych obrazów o etosie polskiego robotnika i hołdem dla społecznego ruchu „Solidarność”. Film ten został nagrodzony Złotą Palmą w Cannes.

Wajda chętnie przenosił na ekran polską literaturę. Ekranizował utwory: Reymonta („Ziemia obiecana”), Żeromskiego („Popioły”), Wyspiańskiego („Wesele”), Iwaszkiewicza („Brzezina”, „Panny z Wilka”, „Tatarak”), Andrzejewskiego („Wielki tydzień”), Tryzny („Panna Nikt”). Tworzył tym samym dyskurs na temat polskiej historii i rodzimego dziedzictwa kulturowego.

Cztery jego filmy doczekały się nominacji do Oscara, były to: „Ziemia obiecana”, „Panny z Wilka”, „Człowiek z żelaza” i „Katyń”. Sam Wajda w 2000 roku jako pierwszy polski filmowiec został uhonorowany Oscarem za całokształt twórczości. Został także doceniony na innych prestiżowych festiwalach (również za ca-

SUKCESY ANDRZEJA WAJDY

Oscar za całokształt twórczości (2000).

Filmy nominowane do Oscara: *Ziemia obiecana*, *Panny z Wilka*, *Człowiek z żelaza*, *Katyń*.

Złota Palma w Cannes dla filmu *Człowiek z żelaza*.

Nagroda Międzynarodowej Federacji Krytyki Filmowej dla filmu *Człowiek z marmuru*.

Nagroda jury ekumenicznego dla filmu *Bez znieczulenia*.

Nagroda specjalna jury dla filmu *Kanał*.

Nagroda BAFTA dla filmu *Danton* w kategorii najlepszy film nieanglojęzyczny.

Srebrny Niedźwiedź na Berlinale dla filmu *Wielki Tydzień*.

Nagroda specjalna im. Alfreda Bauera dla filmu *Tatarak*.

łokształt twórczości), otrzymał m.in. Złotego Lwa na MFF w Wenecji (1998), Platynowe Lwy na Festiwalu Polskich Filmów Fabularnych w Gdyni (2005), Złotego Niedźwiedzia na MFF w Berlinie (2005).

Andrzej Wajda był jednym z najważniejszych reżyserów w polskiej kinematografii. Tworzył filmy zaangażowane społeczne, w których nie stronił od tematów trudnych, subtelnie kreślił mechanizmy władzy oraz ukazywał bohaterów w sytuacjach dramatycznych wyborów moralnych. Odkrył dla polskiego kina tak cenionych aktorów jak Daniel Olbrychski, Andrzej Seweryn, Wojciech Pszoniak, Krystyna Janda, Zbigniew Cybulski. Jako nauczyciel i wykładowca Andrzej Wajda był inspirującym i wymagającym mentorem, uczył myślenia, a nie schematów, cechował się otwartością na dialog i inne spojrzenia na kino.

Listy filmów

„Ziemia obiecana” najlepszym polskim filmem

13 filmów na 130 lat kina to ranking, który ukazał się w 2025 roku. Stworzono go na podstawie ankiety przeprowadzonej z okazji 130-lecia kina wśród polskich twórców i popularyzatorów kultury filmowej. Projekt zrealizowany przez Muzeum Kinematografii w Łodzi oraz Zakład Historii i Teorii Filmu Uniwersytetu Łódzkiego, we współpracy ze Stowarzyszeniem Filmowców Polskich oraz Państwową Wyższą Szkołą Filmową, Teatralną i Telewizyjną w Łodzi.

W zestawieniu wyróżnionych polskich produkcji znalazły się aż trzy filmy wyreżyserowane przez Andrzeja Wajdę, jednego z patronów obecnego 2026 roku, z okazji 100. rocznicy urodzin twórcy. Za najlepszy polski film uznano „Ziemię obiecującą” Andrzeja Wajdy. To historia na podstawie powieści polskiego noblisty Władysława Stanisława Reymonta, opowiadająca o trzech przyjaciółach Polaku, Niemcu i Żydzie, którzy postanawiają założyć wspólnie fabrykę w prężnie rozwijającej się Łodzi w XIX wieku. Film ten z niezapomnianymi rolami Daniela Olbrychskiego, Wojciecha Pszonia i Andrzeja Seweryna pokazuje świat bezwzględного kapitalizmu, wyścig za

Odtwórcy głównych ról w filmie *Ziemia obiecana*: Wojciech Pszoniak, Daniel Olbrychski, Andrzej Seweryn. Fot. Piotr Drabik (Flickr)

Andrzej Wajda na planie *Ziemi obiecanej*

pieniężdmi i sukcesem oraz tempo industrializacji i przemian społecznych.

W rankingu na wysokim trzecim miejscu znalazł się również inny film Andrzeja Wajdy „Popiół i diament” ze świetnym Zbigniewem Cybulskim w roli głównej. Ten obraz z kolei to dramat rozgrywający się tuż po zakończeniu II wojny światowej – dokładnie w momencie, gdy Polska przechodzi z okupacji niemieckiej do nowej, powojennej rzeczywistości politycznej. Głównym bohaterem jest młody żołnierz Armii Krajowej, Maciek Chełmicki, który dostaje ostatnie ważne zadanie do wykonania, co skłania go do refleksji nad własnym życiem oraz sensem podejmowanej walki.

W rankingu znalazł się jeszcze na 12. miejscu „Człowiek z marmuru”. Bohaterką filmu jest młoda reżyserka Agnieszka, która przygotowuje film dokumentalny o Mateuszu Birkucie – dawnym przodowniku pracy z czasów stalinizmu. W trakcie śledztwa odkrywa, jak propaganda tworzyła i niszczyła ludzkie kariery oraz jak niewygodne fakty były ukrywane przez władze. „Człowiek z marmuru” jest nie tylko opowieścią o losach jednostki, ale także przenikliwą analizą mechanizmów systemu komunistycznego i manipulacji historią.

RANKING 13 FILMÓW NA 130 LAT KINA

1. *Ziemia obiecana*, reż. Andrzej Wajda (1974)
2. *Rękopis znaleziony w Saragossie*, reż. Wojciech Jerzy Has (1964)
3. *Popiół i diament*, reż. Andrzej Wajda (1958)
4. *Dzień świra*, reż. Marek Koterski (2002)
5. *Pociąg*, reż. Jerzy Kawalerowicz (1959)
6. *Nóż w wodzie*, reż. Roman Polański (1961)
7. *Sanatorium pod klepsydrą*, reż. Wojciech Jerzy Has (1973)
8. *Ida*, reż. Paweł Pawlikowski (2013)
9. *Przypadek*, reż. Krzysztof Kieślowski (1981)
10. *Amator*, reż. Krzysztof Kieślowski (1979)
11. *Barwy ochronne*, reż. Krzysztof Zanussi (1976)
12. *Człowiek z marmuru*, reż. Andrzej Wajda (1976)
13. *Miś*, reż. Stanisław Bareja (1980)

 Muzeum
Kinematografii
w Łodzi

 UNIWERSYTET
ŁÓDZKI

 Stowarzyszenie
Filmowców
Polskich

Szkoła
Filmowa
w Łodzi

Listy książek

Adaptacje filmowe i teatralne Andrzeja Wajdy

Andrzej Wajda chętnie sięgał po literaturę jako źródło inspiracji dla swoich dzieł filmowych i teatralnych. Rok Andrzej Wajdy 2026 to doskonała okazja ku temu, aby prześledzić, jakie utwory literackie stanowiły podstawę dla filmów oraz spektaklów telewizyjnych wybitnego polskiego reżysera. Miłego czytania i oglądania!

Adaptacje filmowe

Jerzy Andrzejewski, *Bramy raj*

Jerzy Andrzejewski, *Popiół i diament*

Jerzy Andrzejewski, *Wielki tydzień*

Tadeusz Borowski, opowiadania obozowe → film *Krajobraz po bitwie*

Kazimierz Brandys, *Samson*

Michał Bułhakow, *Mistrz i Małgorzata* → film *Piłat i inni*

Joseph Conrad, *Smuga cienia*

Bohdan Czeszko, *Pokolenie*

Fiodor Dostojewski, *Biesy*

Fiodor Dostojewski, *Idiota* → film *Nastazja*

Aleksander Fredro, *Zemsta*

Rolf Hochhuth, *Miłość w Niemczech*

Jarosław Iwaszkiewicz, *Brzezina*

Jarosław Iwaszkiewicz, *Panny z Wilka*

Jarosław Iwaszkiewicz, *Tatarak*

Tadeusz Konwicki, *Kronika wypadków miłosnych*

Adam Mickiewicz, *Pan Tadeusz*

Stanisława Przybyszewska, *Sprawa Dantona* → film *Danton*

Władysław Stanisław Reymont, *Ziemia obiecana*

William Shakespeare, *Makbet* → film *Powiatowa Lady Makbet*

Jerzy Stefan Stawiński, *Kanał*

Tomasz Tryzna, *Panna Nikt*

Stanisław Wyspiański, *Wesele*

Stefan Żeromski, *Popioły*

Wojciech Żukrowski, *Lotna*

Zbigniew Cybulski w filmie „Popiół i diament”, fot. Wikipedia

Adaptacje w Teatrze Telewizji

Juliusz Kaden Bandrowski, *Mateusz Bigda* → spektakl *Bigda idzie!*

Kazimierz Brandys, *Wywiad z Ballmeyerem*

Ernest Bryll, *Wieczernik*

Fiodor Dostojewski, *Cudza żona* → spektakl *Cudza żona i mąż pod łóżkiem*

Fiodor Dostojewski, *Zbrodnia i kara*

Jarosław Iwaszkiewicz, *Noc czerwcową*

Yukio Mishima, *Adamaszkowy bębenek*

Yukio Mishima, *Pani Aoi, Szafa, Wachlarz* → na podstawie tych trzech sztuk powstał spektakl *Mishima*

Alberto Moravia, *Pogarda*

Stanisław Rembek, *Wyrok na Franciszka Kłosa*

William Shakespeare, *Hamlet*

William Shakespeare, *Makbet*

August Strindberg, *Silniejsza*

Stanisław Wyspiański, *Noc listopadowa*

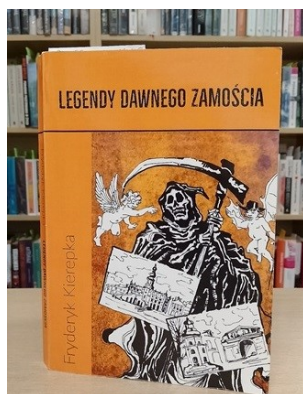
Książki

Historia bliska i tajemnicza

Współczesna literatura coraz częściej docenia znaczenie historii i lokalnych legend, które pomagają budować tożsamość oraz przybliżają unikalne dziedzictwo kulturowe regionu. Książka **Fryderyka Kierepki** pt. „Legendy dawnego Zamościa” w doskonały sposób łączy te wartości z potrzebą odkrywania przeszłości przez czytelników. Moje zainteresowanie tą publikacją narodziło się podczas spotkania autorskiego, które odbyło się w II Liceum Ogólnokształcącym w Zamościu. Żywe, pełne entuzjazmu opowieści autora oraz pasja, z jaką mówił o swojej pracy, sprawiły, że postanowiłam sięgnąć po jego książkę.

„Legendy dawnego Zamościa” to wyjątkowy zbiór opowieści przenoszących czytelnika do czasów, gdy Zamość dopiero kształtował się jako miasto. Każda legenda została przedstawiona z dużą dbałością o szczegóły, co ułatwia zanurzenie się w realiach minionych epok. Autor umiejętnie łączy fakty historyczne z elementami fantazji, dzięki czemu historie te są nie tylko interesujące, lecz także wartościowe dla czytelników pasjonujących się zarówno historią, jak i literaturą fantasy.

Jednym z największych atutów książki jest sposób przedstawienia dziejów Zamościa. Nie jest to suchy wykład dat i wydarzeń, lecz barwna opowieść o lu-

dziach, którzy przed laty mieszkali w mieście i współtworzyli jego historię. Autor nie ogranicza się do przypomnienia najważniejszych postaci historycznych, takich jak Jan Zamoyski, lecz wprowadza do narracji również mniej znanych bohaterów, którzy mogli być częścią codziennego życia dawnego Zamościa. Dzięki temu czytelnik może spojrzeć na miasto z różnych perspektyw, co czyni lekturę wyjątkowo interesującą.

Po przeczytaniu „Legend dawnego Zamościa” spojrzałam na swoje miasto z zupełnie nowej perspektywy. Historie, które wcześniej były mi obce, stały się bliższe i bardziej zrozumiałe. Podsumowując, książka Fryderyka Kierepki to pozycja zasługująca na uwagę wszystkich, którzy interesują się historią i kulturą Zamościa. Publikacja nie tylko dostarcza cennych informacji, lecz także inspirowa do dalszego odkrywania przeszłości regionu. Dzięki niej historia staje się bliższa i bardziej przystępna, a zarazem zachwyca swoim tajemniczym, niezwykłym charakterem. Dla miłośników historii regionalnej i miejskich legend – lektura obowiązkowa.

Amelia Binda

uczennica II Liceum Ogólnokształcącego im. Marii Konopnickiej w Zamościu

Książka Fryderyka Kierepki „Legendy dawnego Zamościa” jest dostępna w wypożyczalni Biblioteki Pedagogicznej w Zamościu.

Książki

Psia historia, która wyciska łzy

Uwielbiam literaturę dziecięcą. Ma ona w sobie ogrom magii i dodaje skrzydeł. Jest stworzona z myślą o najmłodszych, ale to ci, którzy czytają ją swoim pociechom, odczuwają wzruszenie i piękno dziecięcej wyobraźni. Czytając te książki, na nowo można poczuć się beztrojskim dzieckiem, którym przecież, tak naprawdę, jest się przez całe życie.

„Lolka” pokochałam jako rodzic całym swoim sercem. Jest to bardzo wartościowa pozycja, która pokazuje jak ważne jest, by dbać o zwierzęta, które czują i boją się tak samo jak ludzie. Dzięki niej, takie pojęcia jak wyrozumiałość, współczucie, bezinteresowna pomoc, staną się motem życiowym. „Lolek” pokazuje, czym jest odpowiedzialność i jak łatwo jest stracić zaufanie, którego budowanie od podstaw staje się nie lada wyzwaniem.

Adam Wajrak stworzył psa Lolka, którego naprawdę pokochacie. Ma on ogromne serce i strasznie obawia się zmian. Pragnie kochać ludzi, mieć ich obok siebie, jednocześnie obawiając się, że zostanie zraniony i odtrącony. Nie bez przyczyny odczuwa takie niepokoje. Swoje już przeszedł, a przeszłość ewidentnie nie daje tej psinie o sobie zapomnieć. Powoli, krok po kroku musi stworzyć w swoim sercu fundament, jakim jest zaufanie. Muszą pomóc mu w tym wspólni ludzie, którzy staną na wysokości zadania, by powolutku dodać Lolkowi skrzydeł.

Przygotujcie się na wzruszenie i naprawdę piękną historię ze sporą ilością wartościowych morałów. Weźcie też pod uwagę fakt, że wasze pociechy, tak bardzo żyją się z Lolkiem, że same będą chciały mieć takiego przyjaciela w domu. A może to nie jest zły pomysł, by dać nadzieję jakiemuś opuszczonemu w schronisku zwierzakowi? Może ta książka stanie się impulsem do działania, a dzięki temu sprawi, że wychowacie pokolenie maluchów, które dbają i cenią psią przyjaźń?

Emilia Kubik-Bobrowska
www.pokojgeeka.pl

Książka Adama Wajraka „Lolek” jest dostępna w Bibliotece Pedagogicznej w Zamłościu oraz w filiach w Biłgoraju, Hrubieszowie i Tomaszowie Lub.

Audiobooki i ebooki

Empik Go dla czytelników Biblioteki Pedagogicznej

Drodzy Czytelnicy !!!!

Miło nam poinformować, że nasza biblioteka umożliwia korzystanie z platformy Empik Go

Dzięki dostępowi do Empik Go możecie bezpłatnie korzystać z tysięcy:

e-booków

audiobooków

podcastów

Czytajcie i słuchajcie ulubionych tytułów gdziekolwiek jesteście – na telefonie, tablecie lub komputerze

Jak otrzymać kod do Empik Go z biblioteki?

1. Odwiedź bibliotekę i zapytaj o dostępność kodów.
2. Kody otrzymują aktywni czytelnicy posiadający aktualną kartę biblioteczną.
3. Liczba kodów jest ograniczona – zazwyczaj decyduje kolejność zgłoszeń.
4. Otrzymany kod należy aktywować na stronie. Aktywacja kodu Empik Go:
<https://www.empik.com/go/biblioteki/kod>
5. Po aktywacji możesz korzystać z e-booków, audiobooków i podcastów przez 30 dni

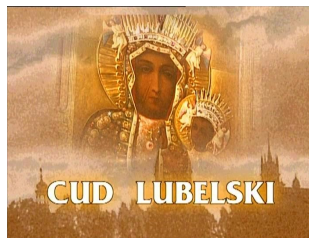
Filmoteka Biblioteki Pedagogicznej

Z Archiwum IPN (cz. 17)

„Konspiracja w klasztorze”¹ to film dotyczący związków klasztoru Ojców Bernardynów z Radecznicy z II Zamojskim Inspektorem AK. Klasztor w Radecznicy stanowił dla konspiracji niepodległościowej w czasie okupacji oraz w okresie powojennym niezawodną przystań. Tu m.in. znajdowało się archiwum obwodu AK Zamość. Zaangażowanie w działalność niepodległościową skończyło się dla ojców bernardynów tragicznie. W 1950 r. klasztor zamknięto, a Urząd Bezpieczeństwa aresztował m.in.: Mariana Pilarskiego, Stanisława Biziora, Jana Rybę. Proces ojców bernardynów wykorzystała prasa lubelska w oczernianiu Kościoła katolickiego w Polsce. O tych wydarzeniach opowiada o. prof. Augustyn Chadam oraz Jan Hadam. W filmie wykorzystano materiały z narady szefów WUBP Warszawa z października 1947 r. oraz ściśle tajną informację Ministerstwa Bezpieczeństwa Publicznego dla władz partyjnych o nagłośnień procesy ojców bernardynów i fragment uzasadnienia wyroku 11 oskarżonych w sprawie Zamojskiego Inspektoratu AK.

O wydarzeniach związanych z „Cudem Lubelskim”² opowiada kolejny dokument. 3 lipca 1949 r. na kopii obrazu Matki Boskiej Częstochowskiej w katedrze lubelskiej zauważono łzy. Do Lublina zaczęły przyjeżdżać rzesze wiernych. Władze komunistyczne organizowały antykościelne wiece, atakowały Kościół w prasie, stosowały prowokacje i różnego rodzaju utrudnienia (m.in. zatrzymywanie pociągów przed Lublinem). Do najtragiczniejszego wydarzenia doszło 13 lipca. Wszystko wskazuje na to, że „ubecja” zamordowała 21-letnią Helenę Rabczuk. W wyniku paniki obrażenia odniosło jeszcze 19 osób. Historycy szacują, że do aresztów MO i UB trafiło 600 osób. Około 100 osób postawiono

przed sądem, w tym księży (m.in. księdza wikarego Tadeusza Malca). O tamtych wydarzeniach opowiadają świadkowie: abp Bolesław Pylak, Zbigniew Matysiak, Zofia Matysiak, Danuta Sobolewska, Janina Markiewicz, Mieczysław Smalec.

„Uskok”³ to film przedstawiający sylwetkę kapitana Zdzisława Brońskiego (1912–1949). W bunkerze wykopanym pod stodołą, w którym otoczony przez żołnierzy KBW i funkcjonariuszy UB zginął „Uskok”, znaleziono jego pamiętnik. Źródło to pokazuje tworzenie i umacnianie się władzy komunistycznej w powojennej Polsce. W filmie wypowiadają się łącznicy „Uskoka” Helena Jabłońska i Tadeusz Holowiński oraz Wacław Szacoń ps. „Czarny”. Wykorzystano również materiały archiwalne ze świadectwami Mariana Pawełczaka ps. „Morwa” oraz Mieczysława Lisowskiego ps. „Żagiel”. Cytowane są także fragmenty pamiętnika „Uskoka” pisanego przez 10 lat w podziemiu, który wydany został drukiem przez IPN w 2004 r.

Największa bitwa partyzancka z najeźdźcą niemieckim rozegrała się na Porytowym Wzgórzu 14 czerwca 1943 r. Wbrew oficjalnej propagandzie komunistycznej nie tylko partyzantka AL wspierana przez Sowietów ukrywała się w Lasach Janowskich. Film **„W cieniu Porytowego Wzgórza”**⁴ odkrywa tajemnice skrzętnie ukrywane przez powojenną władzę. Jest to historia rozbitcia oddziału Adama Kusza (1922–1950) ps. „Adam”, „Garbaty”, „Kłos”, który był kontynuacją największego oddziału partyzanckiego działającego w rzeszowskim Okręgu Narodowego Zjednoczenia Wojskowego (Narodowej Organizacji Wojskowej) dowodzonego przez Józefa Zadzińskiego ps. „Wołyński”. Tajnymi współpracownikami, którzy rozpracowywali oddział „Garbatego” byli Tadeusz Miksza ps. „Wampir”, „Jeleń” oraz Wacław Topolski ps. „Jabłoński”. W filmie wykorzystano fragmenty doniesień agenta „Jelenia”, raportu agenta „Jabłońskiego”, zadań dla agenta „Jabłońskiego” oraz meldunków specjalnych UB i depech radiowych agentów.

Marcin Czubara

¹ Realizacja: Adam Sikorski; Scenariusz: Tadeusz Doroszuk, Adam Sikorski; Narrator: dr Sławomir Poleszak, dr Rafał Wnuk; Rok produkcji: 2007; Czas: 29 min. 59 sek.

² Realizacja: Adam Sikorski; Scenariusz: Tadeusz Doroszuk, Adam Sikorski; Narrator: dr Jacek Wołoszyn; Rok produkcji: 2006; Czas: 23 min.

³ Realizacja: Adam Sikorski; Scenariusz: Tadeusz Doroszuk, Adam Sikorski; Narrator: dr Sławomir Poleszak, dr Rafał Wnuk; Rok produkcji: 2006; Czas: 23 min.

⁴ Realizacja: Adam Sikorski; Scenariusz: Tadeusz Doroszuk, Adam Sikorski; Narrator: Dionizy Garbacz, dr Sławomir Poleszak, dr Rafał Wnuk; Rok produkcji: 2007; Czas: 24 min. 30 sek.

Bądź z nami w kontakcie!

Biblioteka Pedagogiczna w Zamościu

ul. Sienkiewicza 5
22-400 Zamość
tel. 84-638-49-39

Filia w Biłgoraju

ul. Żołnierzy Woj-
ska Polskiego 4
23-400 Biłgoraj
tel. 84 686 42 55

Filia

w Hrubieszowie
ul. Ciesielczuka 1
22-500
Hrubieszów
tel. 84 696 26 39

Filia

**w Tomaszowie
Lubelskim**
ul. Zamojska 2
22-600
Tomaszów Lub.
tel. 84 664 38 38

Znajdź nas w sieci

www.bipe.pl

facebook.com/bp.zamosc

BipeTeka – Biuletyn Biblioteki Pedagogicznej w Zamościu

Redaktor naczelny: Mateusz Sawczuk / Korekta: dr Dorota Mach

Adres: ul. Sienkiewicza 5, 22-400 Zamość, www.bipe.pl

Kontakt: mateusz.sawczuk@bipe.pl